Suomen Sairaanhoitajien kirjallinen asiantuntijalausunto Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle 19.11.2026

Asia: HE 184/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain ja terveydenhuoltolain 54 ja 57 §:n muuttamisesta

Suomen Sairaanhoitajat kiittää mahdollisuudesta kirjalliseen lausuntoon ja suulliseen kuulemiseen hyvinvointialueiden johtamiseen liittyvistä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain ja terveydenhuoltolain 54 ja 57 §:n muuttamisesta.

Koska hyvinvointialueiden johtamista koskevat säännökset ovat tässä lakiesityksessä vielä avoimia, niitä tulisi täydentää vastaamaan sote-integraation myötä muuttuneita hyvinvointialueiden rakenteita, tehtäviä ja johtamisvaatimuksia. Tämä koskee erityisesti hoitotyön strategisen johtamisen asemaa ja järjestämistä. Tarvittavista muutoksista annettiin myös kesän lausunto-kierroksella lähemmäs sata hoitotyön strategisesta johtamisen säätämistä puoltavia lausuntoja. Keskeisiä hoitotyön johtamisen asiantuntijoita ei ole kuultu valmistelussa riittävästi, ja laki-esityksen valmistelu nojaa pitkälti vanhoihin johtamisrakenteisiin. Vaikka kolmen tieteenalan nimeäminen on myönteistä, se ei yksin turvaa hoitotyön strategista asemaa hyvinvointialueilla eikä tuo voimassa olevaan järjestämislakiin mitään muutosta (vrt. monialainen asiantuntemus).

Esitämme seuraavaa:

1. **Täsmennetään sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettua lakia moniammatillisen johtamisen osalta (612/2021, 8 § 2 mom.) Punaisella lisäys.**

Hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon johtamisessa on oltava monialaista asiantuntemusta, joka tukee laadukkaiden ja turvallisten palvelujen kokonaisuutta, eri ammattiryhmien yhteistyötä sekä hoito- ja toimintakäytäntöjen kehittämistä. Hyvinvointialueen strategisen tason johtamisessa sekä sen toiminnan ohjauksessa ja valvonnassa on oltava lääketieteen, sosiaalitieteiden ja hoitotieteen asiantuntemusta.

2. **Lisätään Terveydenhuoltolakiin 57 §:iin toinen kohta b, jossa säädetään *Hoitotyön vastaavasta viranhaltijasta.* Vastaavan lääkärin kohta a-kohdaksi. Punaisella lisäys.**

57 § (a)
Vastaava lääkäri

57 § (b)
Hoitotyön vastaava viranhaltija
Hyvinvointialueella ja HUS-yhtymässä on oltava vastaava hoitotyön viranhaltija, joka johtaa, ohjaa ja valvoo hoitotyön sisällön lainmukaisuuden, laadun, potilasturvallisuuden ja vaikuttavuuden toteutumista sekä tehtäviensä osalta valmiudesta ja häiriötilanteisiin ja valmiuslain mukaisiin poikkeusoloihin varautumisesta yhteistyössä vastaavan lääkärin ja sosiaalihuollon vastaavan viranhaltija kanssa.

Hoitotyön vastaavan viranhaltijan tulee yhteistyössä vastaavan lääkärin ja sosiaalihuollon vastaavan viranhaltijan kanssa edistää sosiaali- ja terveydenhuollon integraatiota hyvinvointialueella sekä kehittää hyvinvointialueen ja muiden toimijoiden välistä yhteistyötä. Hoitotyön vastaavan vi
ranhaltijan tulee toiminnassaan tehtäviensä osalta edistää hyvinvointialueiden välistä yhteistyötä.

Perustelut lakitäydennysten välttämättömyydestä hoitotyön johtamiselle

- **Sote-integraation sekä palvelutarpeiden ja toimintaympäristöjen muutosten myötä hyvinvointialueiden rakenteet, johtamisvastuut ja tehtävänkuvat ovat muuttuneet**. Aiemmat johtamisrakenteet eivät kaikilta osin enää vastaa nykyisen integroituneen palvelujärjestelmän tarpeita, muuttuneita toimintoja ja uusia tehtävänkuvia. Sote-integraation tavoitteena oli purkaa hallinnollisia siiloja ja sovittaa palvelut yhteen saumattomiksi, asiakkaan tarpeista lähteviksi kokonaisuuksiksi. **Myös hoitotyön johtamisen tulee ulottua sinne, missä hoitotyön palveluita tuotetaan ja missä niistä kannetaan vastuu**.
    - Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen toteuttaminen on muuttunut, ja suuri osa asiakkaiden ja potilaiden palvelukontakteista ja hoidosta toteutuu muiden terveydenhuollon ammattihenkilöiden kuin lääkäreiden toimesta. Tämä korostaa hoitotyön oman asiantuntijuuden, johtamisen ja strategisen ohjauksen merkitystä osana hyvinvointialueiden johtamisrakenteita.
    - Avohilmo-tilastojen (2025) mukaan sairaanhoitajat vastasivat avoterveydenhuollossa 72 prosentista etäkontakteista ja 47 prosentista läsnäkontakteista. Lääkärien vastaavat osuudet olivat 12 ja 19 prosenttia.
- **Hoito- ja hoivatyötä on merkittävässä määrin sekä terveyden- että sosiaalihuollon puolella.** Sosiaalihuollon puolella toimii THL:n tilastojen mukaan lähes yhtä paljon terveydenhuollon henkilöstöä kuin sosiaalihuollon henkilöstöä.
- **Lääkäri ja sosiaalihuollon viranhaltija eivät ole hoitotyön sisällöllisen kokonaisuuden asiantuntijoita**, joten heidän asiantuntijuutensa ei yksin eikä yhdessä riitä kattamaan koko sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaisuutta. Hoitotyön perustana on itsenäinen tieteenala, johon hoitotyön toimintamallit ja johtaminen perustuvat. Lääketieteellinen ja sosiaalihuollon vastuu jättävät arjen hoitotyön väliin merkittävän johtamis- ja osaamiskuilun. Kun hoitotyön johtaja puuttuu esimerkiksi sosiaalihuollon yksiköstä, vastuu laadusta sekä asiakas- ja potilasturvallisuudesta pirstoutuu ja jää käytännössä yksittäisten työntekijöiden harteille.
- **Hoitoalan ammattihenkilöt ovat sosiaali- ja terveydenhuollon suurin ammattiryhmä (n. 60 %) sekä lukumääräisesti että budjetillisesti.** Esimerkiksi:
    - HUS:ssa on 14 400 hoitotyön tekijää eli 54,3 % koko HUSin henkilöstöstä. Lääkäreitä vertailulukuna 3 800. HUS:n henkilöstökulut ovat noin 1,7 miljardia, josta hoitotyön ammattihenkilöiden osuus on noin 0,9 miljardia.
    - Kainuun hyvinvointialue: Hoitohenkilöstöä 64,9 % ja lääkäreitä 6,4 %.
    - Hyvinvointialueiden hoitohenkilöstön resurssien ja kustannusten määrä noudattaa kaikilla alueilla em. suhdetta.
- **Kokemukset (Hoitotyön pulssi -kysely 2026) ovat positiivisia hyvinvointialueilla, joissa hoitotyön johtaminen on kirjattu hallintosääntöön, ja vastuu ja toimivalta ovat selkeät** hoitotyön, sosiaalityön ja lääketieteen kesken:
    - päätöksenteko ja johtaminen ovat ketteröityneet, vastuu ja toimivalta ovat selkiytyneet
    - monialainen yhteistyö on lisääntynyt sekä hyvinvointialueen sisällä, että ulospäin esim. yhteistyöalueilla ja korkeakoulujen kanssa
    - myönteisiä seurauksia hoitotyön tuottavuuden, henkilöstön osaamisperusteisen liikkuvuuden, potilas/asiakas hoidon laadun parantumisen ja näyttöön perustuvan toiminnan kehittymisestä

Suomen Sairaanhoitajat ry ja lausunnossamme mukana olevat tahot kysyvät, kuka kantaa poliittisen vastuun riittämättömästä, vanhaan rakenteeseen liitetystä lakivalmistelusta ja niistä vaikutuksista, joita hoitotyön strategisen johtamisen aseman puutteellinen sääntely aiheuttaa asiakas- ja potilasturvallisuudelle, palvelujen laadulle, henkilöstön saatavuudelle, pito- ja vetovoimalle ja hyvinvointialueiden toiminnan vaikuttavuudelle. Miksi lainsäädännössä ei haluta varmistaa hoitotyön strategista johtamista, vaikka sen merkitys palvelujen laadulle, vaikuttavuudelle ja henkilöstön saatavuudelle tunnistetaan?

18.11.2026

Heljä Lundgrén-Laine, puheenjohtaja, Suomen Sairaanhoitajat ry
Anne Pauna, toiminnanjohtaja, Suomen Sairaanhoitajat, ry
Liisa Karhe, erityisasiantuntija, Suomen Sairaanhoitajat ry
Anne Pienimaa, erityisasiantuntija, Suomen Sairaanhoitajat ry

Lausuntoa puoltavat myös
Turun yliopiston, Tampereen yliopiston, Oulun yliopiston, Kuopion yliopiston ja Åbo Academin hoitotieteen laitokset ja professorikunta

Akavan sairaanhoitajat ja Taja ry

Suomen Sairaanhoitajien vaikuttamistyön tiimi

Suomen Sairaanhoitajien 32 asiantuntijajaostoa

Suomen Neurohoitajat r.y. eli FANN
Terveydenhuollon osastonjohtajat ry
Suomen Hygieniahoitajat ry
Terveystieteiden kliiniset asiantuntijat, cns
Suomen Parkinsonhoitajat ry
Diabeteshoitajat ry
Suomen Reumahoitajayhdistys ry
Hivpoint
Lastenneurologian hoitajat ry (Lane)
Suomen HIV/aids -sairaanhoitajayhdistys ry.
Suomen Syöpäsairaanhoitajat ry
Valtakunnallinen opiskelijaohjauksen verkosto (ValOpe)
Suomen leikkausosaston sairaanhoitajat ry (FORNA ry)
Suomen Haavanhoitoyhdistys ry
MET Alliance of Finland ry
Hoitotyön Professiojohtajat ry
Suomen Anestesiasairaanhoitajat ry
Tutkimushoitajat ry
Suomen verisuonihoitajayhdistys ry
Astma- ja allergiahoitajat ry
Suomen unihoitajaseura ry
Suomen Sairaanhoitajain Kristillinen Seura SSKS ry
Suomen Poliklinikkasairaanhoitajat ry
Mielenterveystyön kehittäminen ja tutkimus ry
Suomen Palliatiivisen Hoidon Yhdistys ry
Lastensuojelusairaanhoitajat
Lupa Lapsuuteen ry
Suomen Epilepsiaseuran hoitajajaos
Suomen Immuunipuutoshoitajat ry
Suomen kotisairaalayhdistys
Suomen Avannehoitajat ry
Suomen Urologiset Hoitajat URHOT ry